

پل شکسته (خرم آباد)

درسنامه، پاسخ فعالیت ها، نمونه سؤال

درس ۱۰

در دوران صفویه به دلیل وجود حکومت مرکزی نیرومند و برقراری نظم و امنیت در سراسر کشور، شرایط مناسبی برای رونق زندگی اجتماعی و اقتصادی پدید آمد.

جمعیت ایران در دوره صفویه ده میلیون نفر بود.

بیشتر ساکنان ایران در دوره صفویه روستاییان و عشایر بودند.

حدود ۱۰ تا ۱۵ درصد ایرانیان در شهرها زندگی می کردند.

به عقیده جهانگردان اروپایی وضع روستاییان ایران زمان صفویان بهتر از روستاییان اروپایی بود. در دوره صفوی شهرنشینی در ایران رونق گرفت، شهرنشینان بیشتر: مقام های حکومتی، نظامیان، روحانیون، بازرگانان، پیشه وران و صنعتگران بودند.

یکی از منابع عمده درآمد حکومت صفوی، مالیات بود که از کشاورزان و دامداران می گرفتند.

خشکبار، پارچه های مخملی، ابریشمی و حریر و قالی های
نفیس مهمترین محصولات صادراتی ایران در دوره صفویه بود که
به کشورهای همسایه و برخی کشورهای اروپایی صادر می شد.

صنعت بافندگی یکی از صنایع پررونق ایران بود که در کنار رونق **صنعت ابریشم** در دوره صفوی شکل گرفت و با **صنعت نساجی اروپا** رقابت می کرد. در دوره شاه عباس اول، کارگاه های بافندگی بزرگ و متعددی در اصفهان، کاشان، یزد، مشهد، استرآباد (گرگان)، گیلان وجود داشت.

صنعتگران ایرانی در صنایع **کاشی، چینی، چرم، جواهر، رنگ، صابون**
و **جنگ افزارهای سنتی** از قبیل شمشیر و کمان پیشرفت کرده بودند.

مهم ترین دلایل رونق تجارت در دوران صفویه :

شاه عباس اول
برای گسترش
تجارت کوشش
بسیاری کرد.

۱. برقراری نظم و امنیت در سراسر کشور،
۲. وجود شبکه وسیعی از راه ها و کاروانسراها،
۳. وجود امنیت در راه های ایران،
۴. اقامت رایگان بازرگانان و مسافران در کاروانسراها،
۵. رفتار پسندیده ماموران راهداری با مسافران.

پرسودترین کالای صادراتی در دوران صفویه صادرات **ابریشم** بود که در انحصار **شاه عباس** قرار داشت. یکی از منابع **درآمد** حکومت **صفوی**، عوارضی بود که از **کاروان های تجاری** گرفته می شد

میر داماد

در دوره صفوی، تعلیم و تربیت مورد توجه بسیار بود و عالمان را از مراکز علمی جهان به ایران دعوت می کردند. مدارس و کتابخانه های بزرگی به ویژه در پایتخت های صفویان ساخته شد.

در دوره صفوی به سبب کم توجهی پادشاهان به شاعران، **شعر و ادب فارسی** پر رونق نبود. **صائب تبریزی** و **بیدل** از شاعران بزرگ عصر صفوی هستند.

در زمان صفویان، با شکوفایی ذوق و استعداد هنری ایرانیان، هنرمندان بزرگی در رشته های مختلف هنری از جمله معماری، نقاشی، خوشنویسی، کتاب آرای و خاتم کاری شهرت یافتند.

برگزاری آیین سوگواری امام حسین به شیوه روضه خوانی، سینه زنی و تعزیه و برپایی جشن ها و آیین ها، تأثیر مهمی در افزایش همدلی و همبستگی مردم در دوره صفویه داشت.

پاسخ فعالیت ها

۱. الف) سه عامل گسترش تجارت در عصر صفوی را بیان کنید. یکپارچه بودن سرزمین ایران، وجود نظم و امنیت در سراسر کشور، وجود شبکه وسیعی از راه ها و کاروان سراها.

ب) سه منبع عمده در آمد حکومت صفوی را ذکر کنید. مالیات، صادرات ابریشم، عوارض کاروان های تجاری.

۲. متن را بخوانید. مراسم جشن و شادی و همچنین تعزیه و عزاداری در عصر صفوی را با روزگار کنونی از جنبه های مختلف (شیوه برگزاری، محل جشن و...) مقایسه کنید. در دوران صفوی بیشتر جشن ها در میدان های عمومی شهر همراه با نواختن نقاره، شیپور و سنج برگزار می شد. مردم با شادی به مساجد، میدان ها و ساختمان های عمومی روی می آوردند و همه به هم تبریک میگفتند. شعرا و هنرپیشگان نیز عرض هنر می نمودند. سپس هر کس به خانه خود می رفت و در جمع خویشان خویش به جشن و شادی می پرداخت. در دوران صفوی مرسوم بود در هنگام جشن ها مقامات پیشکش هایی برای شاه بیاورند و به همین ترتیب مقامات زیردست به مقام بالاتر از خود پیشکش می دادند. اما امروزه معمولا مراسم جشن در میدان های عمومی شهر برگزار نمی شود. استفاده از وسایل خطرناک و آتش زان نیز در بعضی جشن ها متداول شده است. رسم هدیه دادن در جشن ها نیز بسیار کمرنگ تر شده و بیشتر به بچه ها هدیه داده می شود.

۳. محتشم کاشانی از شاعران و مرثیه سرایان برجسته دوره صفویه است. آیا می دانید مشهورترین

شعر او چیست؟

باز این چه نوحه و چه ماتم است ...

باز این چه شورش است که در خلق عالم است